

ODRASTANJE UZ GLAZBU - DJETINJSTVO I MLADOST
Kao dijete izuzetnog glazbenog talenta, ve? u 10. godini postaje ?lanicom Zbora Hrvatske radio-televizije. Pjevaju?i ozbiljni glazbeni repertoar, od stare sakralne, preko klasi?ne i moderne avangardne, sve do etno-tradicionalne glazbe, stje?e svoje prvo, a zatim i sve bogatije glazbeno obrazovanje.

1961. godine njihov zbor dobiva GRAND PRIX na natjecanju u Francuskoj, kao najbolji dje?ji zbor na svijetu. Premda odgajana na Monteverdiju, Bachu, Beethowenu, Brittenu, vrlo brzo pokazuje svoje pravo zanimanje za rock glazbu, te 1967. postaje lead-vokalom popularne rock grupe "O'Hara", a zatim grupe "Zlatni akordi". Ve? prvo pojavljivanje u javnosti, izaziva pravu senzaciju kod ?iroke publike: u njezinom pjevanju sublimira se sve ono najbolje iz najrazli?itijih glazbenih ?anrova, a ve? prvi festivalski nastup, na najve?em onodobnom festivalu zabavne glazbe u Opatiji, najavljuje dolazak i pojavu izuzetne pjeva?ke osobnosti na onda?nju jugoslavensku glazbenu scenu.

Ne samo svojim fascinantnim glasom i originalnim interpretacijama, ve? jednako tako i svojom jedinstvenom i intrigantnom pojavom, Josipa Lisac ubrzo postaje unikatnom i neponovljivom zvijezdom rock glazbe. Razvijaju?i se i idu?i uporno dalje protiv svih uobi?ajenih struja, ona razvija svoj jedinstveni stil glazbenog izra?avanja. Odabire znatno te?i, ali tim temeljitiji i vrjedniji put svojoj karijeri.

UPOZNAVANJE S KARLOM - RAZVOJ I FORMIRANJE
Poznanstvo, prijateljstvo i ljubav s popularnim rock'n'roll pjeva?em i skladateljem, Karlom Metiko?em, potpuno zaokru?uje njezin glazbeni?ki i ?ivotni put. Metiko?evo iskustvo i sna?na autorska osobnost, uobli?ava Josipu Lisac kao jedinstvenu umjetnicu i ?enu.

Njihov prvi zajedni?ki LP album iz 1973. godine, "Dnevnik jedne ljubavi", ostaje do dana?njeg dana jednim od najboljih konceptualnih rock ostvarenja, antologijom hrvatske diskografije.

Zajedno ostvaruju oko 13 LP albuma i CD-a, s autorskim i producerskim pe?atom Karla Metiko?a. Smjenjuju se albumi: "Hir, hir, hir", "Lisica", "Ho?u samo tebe"... ?ive hitovi: "O jednoj mladosti", "Magla", "Hir, hir, hir", "Danas sam luda", "Dok razmi?ljam o nama", "Na, na, na, na", "Ja bolujem"...

Uskoro Josipa Lisac dokazuje svoj vi?estruki talent vrlo zapa?enom i zahtjevnom ulogom djevojke Jane, u prvoj hrvatskoj rock operi, autora Ivica Kraja?a, Karla Metiko?a i Miljenka Prohaske: "Gubec-Beg", koja je prai?vedena 1975. godine. Najpoznatija i najizvo?enija arija iz ove rock opere, postaje "Ave Maria", koja je do danas neizostavni dio njenog koncertnog repertoara.

Tijekom 1976. godine snima i jazz album sa velikanima svjetskoga jazz (Ernie Wilkins, Clark Terry, Johnny Basso...), pod naslovom "Josipa Lisac & B.P. Convention Big Band International", a u produkciji Bo?ka Petrovi?a i Karla Metiko?a. Zatim s Karlom M. odlazi na tri godine u SAD, gdje snima i sura?uje s vrhunskim ameri?kim glazbenicima (Ira Newborn, Paulinho da Costa, Joel Peskin i dr.); plod ove suradnje jest album "Made in USA", snimljen 1979. na hrvatskom i engleskom jeziku, u studiju 55 u Los Angelesu i Sounds Good Recordings.

Po povratku u domovinu, njezina karijera je na svom vrhuncu; sudjeluje u dva ameri?ka filma "Lost Hero" s Richardom Chamberlainom i "Dirty dozen"... slijede pozivi u mnoge kazali?ne predstave (Slovenija, Hrvatska i dr.), na mnoge koncertne turneje i snimanja. Vi?estruka je dobitnica nagrade "Vokal godine", diskografske nagrade Porin i brojnih drugih nagrada.

Sama o sebi ka?e da se u?asava prosje?nosti i banalnosti i ?itav njezin ?ivot posve?en je iznala?enju novih, originalnih, ?esto puta i ?okantnih rje?enja, ?to je uvijek i na svakom mjestu ?ini atraktivnom, zanimljivom i provokativnom... Njezina karakteristika u jednoj re?enici glasi: Josipa Lisac nije kao drugi...

POSLIJE KARLOVE SMRTI - KONCERTI NJEMU U ?AST... KAZALI?NE PREDSTAVE... ANTOLOGIJA... ALBUM

"♦IVOT"...

Iznenadna smrt Karla Metiko♦a 10.12.1991., kao i turbulentan po?etak devedesetih, bitno mijenjaju kontekst njenog rada. Kroz godine koje slijede prire?uje niz koncerata posve?enih Karlu, ?ija se tradicija odr♦avanja nastavila do danas.

Prvi takav koncert, naslovljen "Ritam ki♦e", po hitu Matta Collinsa (Karla Metiko♦a) iz 1963., odr♦an je na prvu obljetnicu njegove smrti, 1992. godine, u dvorani "Istra" (ZKM). Ovaj projekt svojevrsnog Karlofesta, izravno je uklju?io pedesetak umjetnika, ♦to je bio predsjednik na dotada♦njoj glazbenoj sceni. Vrlo ♦arolika generacijska struktura glazbenika okupljenih na koncertu - od Arsena, 4M, Crvenih koralja, do Nene Belana, Dina Dvornika i Psihomodopopa - potvrdila je Karlovu sveprisutnost u hrvatskoj glazbi, prvo kao pjeva?a i rock'n'roll pionira u nas, a zatim kao pop skladatelj i producenta. Zvu?ni zapis sa ovog koncerta, objavljen je 1994. godine na albumu "Ritam ki♦e", te godinu dana kasnije osvaja Porina za najbolji kompilacijski album izvan klasi?ne glazbe.

No, ve? sljede?i Porin, koji se na♦ao u Josipinim rukama 1996. godine, za album "Koncert u ?ast Karla Metiko♦a", "slamao je zrake" obojene klasi?nom glazbom. Naime, njena prva suradnja sa maestrom Igorom Kuljeri?em, Simfonijskim orkestrom i zborom HRT-a, u prosincu 1994., iznjedrila je sasvim nove orkestracije, te udahnula novi ♦ivot "Janinom ludilu", "Magli" ili "Hazarderu".

Njihova se suradnja nastavlja 1997., kada zajedno rade na koncertnoj obradi rock-opere "Gubec beg". Ovaj projekt, realiziran kao svojevrsni spoj glazbenog i gluma?kog, na pozornicu "Lisinskog" doveo je i Dadu Topi?a, Massima Savi?a, Tonija Cetinskog, Anju ♦ovagovi?-Despot, Dragana Despota i Filipa ♦ovagovi?a.

Zbog svog originalnog i uvijek novog konceptualnog osmi♦ljavanja svakog koncerta, Josipa jo♦ jednom mijenja formu glazbenog izri?aja. Sa istim povodom, u sje?anje na Karla i njegovo djelo, 2001. godine, na desetu obljetnicu njegove smrti, uz deset svije?a na bini, ponovo nastupa u "Lisinskom", ovoga puta - uz band glazbenika mla?e generacije. Dio zvu?nog zapisa sa ovog koncerta, skupa sa izvadcima koncertnih zapisa sa ljubljanskih Kri♦anki i mariborskog Lent festivala, objavljen je 2002. godine, na dvostrukom CD izdanju "Josipa Lisac LIVE".

Ova tradicionalna koncertna poslastica, ne mijenjaju?i povod, jo♦ jednom je promijenila koncept - 8. velja?e 2005. na daskama HNK u Zagrebu, ponovo uz Simfonijski orkestar i zbor HRT-a, a pod ravnanjem maestra Ton?ija Bili?a, Josipa, uz arije iz "Gubec bega", izvodi i songove iz svjetski poznatih mjuzikala. Tom prilikom, pose♦e za djelima nekih od najzna?ajnijih skladatelja ovog ♦anra: S. Sondheima, K. Weilla, L. Bernsteina i dr.

Ne odstupaju?i od tradicije prire?ivanja koncerata u sje?anje na Karla Metiko♦a i njegovo djelo, Josipa, progovaraju?i kroz glazbu, prenosi poruke ljubavi i poru?uje - ne zaboravljajte svoje ljude. Djela koja su nam iza nekog ostala, ukoliko su kvalitetna, inspiriraju na daljnji razvoj i stvaranje. Njeguju?i postoje?e, svaki dan tretira kao novu borbu u kojoj je uvijek potrebno krenuti ispo?etka. Ali, istovremeno se i raduje novom danu, jer on, uz izazove, donosi i nove prilike ili ukazuje na neotkrivene svjetove.

Jedan od, sigurno ne do kraja, otkrivenih svjetova, za Josipu je bio teatar. U 1994. upoznaje ga bolje, kroz vrlo uspje♦no gostovanje u teatru "Koreodrama" u Sloveniji u predstavi "Suzna Maria Siraku♦ka" koju je napisao i postavio D.Z. Frey. Po drugi put u istom teatru nastupa 1997. godine u predstavi "Schizophrenia" istog autora, s kojom je gostovala i na Europskom festivalu teatra.

1997. godine na 8 CD/MC-a izlazi "Josipa Lisac - Antologija", sa materijalima i albumima od 1967.-1997., jedan od prvih pothvata ovakve vrste u doma?oj diskografiji.

Njen posljednji studijski uradak, album simboli?kog naslova "♦ivot", iz 2000. godine, obilje♦io je suvremen zvuk i koketiranje sa elektronikom. Nekoliko pjesama, s ovog albuma, prethodno je promovirano na festivalima, poput Melodija hrvatskog Jadrana, te na splitskom i zadarskom festivalu. Poslije 13 godina izdava?ke pauze (od albuma Boginja 1987.), promovira

album "♦ivot" na koncertu za Karla, u prosincu 2000. godine. ?ini to u zagreba?kom kazali?tu "Komedija", na istoj pozornici, gdje je gotovo tri desetlje?a ranije (1973.), promovirala svoj studijski prvijenac - antologijski album, "Dnevnik jedne ljubavi".

Kada je, nedavno, prire?ivanje koncerata "U ?ast..." postalo praksom i drugdje u Hrvatskoj, Josipa, gostuju?i na istima, potvr?uje posebnost svoga pristupa svakom pojedina?nom nastupu. Izlazi s obradama pjesama - na Koncertu u po?ast pjesmama A. Dedi?a (Opatija, 2003.), izvodi obra?enu "♦to me ?ini sretnom" (s kojom je debitirala, kao samostalni vokalist, na Opatijskom festivalu 1968.), te radi remake "Oluje" povodom Koncerta posve?enog pjesmama Z. Runji?a (Opatija, 2004.)

BROJNE SURADNJE - BOGATA PALETA GLAZBENIH IDIOMA

Kroz svoje brojne suradnje tijekom godina, prihva?aju?i nove izazove, koji puta zaintrigirana mi?lju - "mogu li ja to?" - ?esto dolazi u dodir s razli?itim glazbenim idiomima. I danas se pamte njezine izvedbe sevdalinki "Omer be♦e" i "Niz polje idu, babo, sejmeni" (snimljene uz ansambl Ratomira Petkovi?a, u Sarajevu 1974.). Osamdesetih, sura?uje sa Bajagom, na pjesmi "Mislim 300 na sat". Devedesetih, kroz suradnju s Dinom Dvornikom, doti?e funky ("Ru♦ila sam mostove od sna"). U suradnji s grupom Boa 1995. ra?a se hit "Kao mir". 1997. je vidimo na koncertu Prljavog kazali?ta, uz Mel Gaynora na bubnjevima, Simfonijski orkestar i zbor HRT-a, ponovo pod ravnanjem maestra Kuljeri?a - pjeva "Do?i sada, Gospode". Sura?uju?i s Cubismom, u obradi pjesme "Na, na, na, na", "igra" u ritmu salse.

U drugoj polovici devedesetih, kroz nekoliko izvedbi izvornih narodnih pjesama, Josipa potvr?uje da se dobro snalazi i u etno vodama. Spomenimo njezine izvedbe pjesama - "Vrbni?e nad morem" (1995. godine, uz pratnju zbora HRT-a), potom "Vile Velebita" (1996. god. na prvom etno festivalu u Neumu), te "Oj son?ece" (1998., Vinkova?ke jeseni). ?uti Josipu da pjeva "Oj, son?ece" ili "Vehni, vehni, fijolica" na me?imurskom dijalektu, mo♦da nije posebno neobi?no. Ali, u dalmatinskoj pismi je sigurno ne biste o?ekivali. No, 1999., u Lisinskom pridru?uje se Tediju Spalatu u tek obra?enju - "Dalmatino, povi?u pritrujena".

2001. godina donosi prvu Josipinu suradnju sa Elvisom Stani?em, koji potpisuje aran?man za pjesmu "Pau?ina", s kojom nastupaju na Melodijama Istre i Kvarnera. "Pau?inu" su spleli zvukom jazza, no oplemenjenog "prefinjenim nitima" ?akavskog dijalekta i istarske ljestvice.

Dijelom dalmatinskog melosa, Josipa postaje jo♦ jednom, na koncertu posve?enom maestru Dinku Fiu (Lisinski, 2004.), njenom u?itelju iz dana provedenih u dje?jem zboru, kada staje uz klapu Nostalgija, zakantav♦i "Kanela cvite mili moj". A samo par dana kasnije, na velikom koncertu Cubisma u istoj dvorani, ?eka nas novo iznena?enje - kao bis, slu♦amo romski klasik "?elem, ?elem", u duetu sa ♦abanom Bajramovi?em. Sad ve? davne 1992. radi cijeli album sa bo♦i?nim pjesmama, "?estit Bo♦i?", uz akademski zbor I.G. Kova?i?, maestra Sa♦u Britvi?a i orgulja♦kog virtuozu Maria Penzara, da bi krajem lipnja 2005. zapjevala Zagrebu, u pjesmi "Ritam grada", uz repera Marina Ivanovi?a Stoku. Poslije svega tjedan dana, gledamo je u Opatiji, na petom Liburnia Jazz Festu, kao go♦u Elvisu Stani?u. O?ekujete jazz?! Dobijete fado - Elvise s harmonikom i Josipu koja vam pjeva na francuskom (pjesma: "La passion c'est trop court terme"). Iznena?enje?! ♦ok?! Ma, neee... To je Josipa. A funky, rock, klasika, pop, klupska ili bo♦i?na pjesma, etno, fado ili rap - to je sve glazba. A glazba, kako bi Josipa sama rekla - glazba ili je, ili je nema.

VIZUALNA KOMPONENTA - STIL, KREACIJE

Uz svu osebnost njezina glasa, uz predanost glazbi koja je njena strast i njen ♦ivot, Josipa svoju sna♦nu umjetni?ku individualnost izgra?uje i kroz svoju vizualnu prepoznatljivost. Njezine frizure, modne kreacije u kojima se pojavljuje, te make up koji ih prati, u pravilu izazivaju pozornost. Mnoge od tih kreacija, uz izuzetne portrete, bile su predstavljene 1998. godine na izlo♦bi fotografija ♦eljka Koprol?eca, koja je popratila predstavljanje kompilacijskog

CD-a "The best of", u zagrebačkom Muzeju za umjetnost i obrt. Tom prigodom održana su dva koncerta, 9. i 10. prosinca, također posvećena Karlu Metiku. U sjećanju publike ostale su, tada izvedene, skladbe "Panis angellicus", kao i legendarna jazz skladba "Do nothing 'till you hear from me" Dukea Ellingtona, uz pratnju jazz glazbenika Božka Petrovića i Nevena Frangeša.

Festivalski nastupi u oslikanoj haljini ili togi krajem čezdesetih i početkom sedamdesetih, zatim perike od papira, "ikebana" frizure i spektakularni nastup kada je haljinom zagrlila cijelu pozornicu tijekom osamdesetih, potom ljubićasta kosa i otmjene haljine devedesetih, do haljine-skulpture od aluminijske 2000. godine i tirkizne kose u godinama poslije, nezaboravne su slike s potpisom. Zbog takvih slika - koje su nekada nesumnjivo bile predmetom ismijavanja i izrugivanja, potom naprosto šok ili iznenađenje, a s godinama se sve više cijenile kao nezaobilazni pečat njezinog stila, kao svojevrsni brand, na prvoj dodjeli Hrvatskog modnog Oscara 2004. godine, u kategoriji najbolje odjevene pjevačice, naprosto nije moglo biti dileme.

EPILOG

Nepopravljivi idealist i sanjar, a istovremeno hrabri vizionar i pokretač, originalna i svoja, Josipa Lisac je unikatna pojava glazbene i javne scene ovih prostora. Sposobna da, kroz provociranje i izazivanje, kako publike tako i sebe, stvara ili potiče na stvaranje. Jednog časa zaigrano dijete koje uči i otkriva, znatno eljnospam novog, a već sljedećeg iskusni, formirani umjetnik, sa jasno postavljenim standardom. A njezin standard jest neosporna kvaliteta. Tome u prilog ide i činjenica da Josipino ime danas možemo pronaći i u osnovnoškolskom udžbeniku za glazbeni odgoj, gdje se, kada se tumači pojam glasa, spominje uz imena Edith Piaf i Freddieja Mercuryja.

Ostavši kroz svo proteklo vrijeme buntovnikom, koji već svojom pojavnošću prkositi stereotipu i uniformiranosti okolnog svijeta, a pritom brižno i predano radi na onom svom, unutarnjem, svijetu, Josipa je i dalje zanimljiva i intrigantna. Posebice mladima, s kojima, u energičnosti, kreativnosti, buntovništvu i igri stvaranja, pronalazi dosta zajedničkog. Iako je u svojim glazbenim suradnjama uvijek vidjela priliku za vlastito nadopunjavanje, istodobno je nerijetko eljela pomoći profiliranju mladih i nadarenih glazbenika. Posljednji primjer takve suradnje jest obrada "O jednoj mladosti", od strane mlade grupe Flyer, u kojoj se Josipa pojavljuje kao gošća.

Poput uistinu izuzetno rijetkih umjetnika, sposobna da u svojoj kvaliteti bude svaki puta drugačija, kod svoje publike uspijeva isprovocirati snažnu znatiželju - već izlazeći s netom završenog Josipinog koncerta, pitate se - što li će nam iduće prirediti?! Zaista... što li će nam iduće prirediti?!